

Princip N

læsning og skrivning på Skorpeskolen

Dette princip er lavet til dem, der ønsker en videre uddybning af "Folderen om sproglig udvikling" og "Princip J om ordblindhed". I dette princip kan du derfor læse mere udførligt, hvordan der arbejdes med læsning og skrivning på Skorpeskolen.

Eleverne bliver klogere på et fag gennem at læse og skrive dets tekster. At tilegne sig et fag, er at tilegne sig et sprog, og det sker i høj grad ved at læse og skrive. Derfor underviser alle lærere i at læse og skrive i deres fags tekster. Herunder følger syv punkter, som der er bevidsthed omkring i alle fag.

1. Læsning og skrivning: To sider af samme sag

På Skorpeskolen ser vi læsning og skrivning som hinandens forudsætninger og derfor tilstræber vi, at undervisningen veksler mellem fælles vidensopbygning, læsning og derefter skrivning af tekster. Når man læser en tekst styrkes forudsætningen for at skrive i samme genre, og når man skriver styrkes forudsætningen for at læse og forstå teksten.

Det sproglige arbejde kunne eksempelvis bestå af følgende elementer:

- Viden om teksttypen (læreren underviser i formål, kendetegn, opbygning og sprog)
- Fælles analyse af eksempeltekst (læreren modellerer "tænker højt" - eleverne byder ind)
- Selvstændig analyse (eleverne analyserer en ny eksempeltekst)
- Fælles tekstkonstruktion (læreren modellerer, "tænker højt" sammen med eleven)
- Selvstændig tekstkonstruktion (eleven planlægger sin skrivning ved hjælp af en skriveramme og skriver sin tekst. Eleven får feedback fra lærer/elever på sin tekst med henblik på revision)

2. Teksttyperne

På Skorpeskolen arbejder vi aktivt med at give eleverne overblik og indsigt i de forskellige teksttypers formål. Kendskabet til teksttyper er en central del af læse- og skriveundervisningen og et læringsredskab, der kan støtte eleverne både når de skal læse, forstå og selv skrive tekster. Eleverne skal blive bevidste om de forskellige teksttypers formål, kendetegn og opbygning og den kommunikationssituation de indgår i. Teksttyper fungerer som en støttende ramme for eleverne og giver alle lærerne en fælles reference og et fælles sprog. Vores arbejde med teksttyper binder læse- og skriveundervisningen sammen i alle fag. Teksttyperne kunne være:

FIKTION

Lyriske (ex rap, figurdigte, haiku)
Fortællende (ex novelle, eventyr, sagn)
Dramatiske (ex manuskript, tv-serie, skuespil)

FAKTA

Berettende (ex nyhedsartikel, fagtekst, reportage)
Forklarende (ex rapport, pjece, brochure)
Argumenterende (ex læserbrev, blog, debatindlæg)
Instruerende (ex opskrift, instruktion, vejledning)
Regulerende (ex ordensregler, skilt, rykker)
Reflekterende (ex essay, erindring, dagbog)

3. Læseforståelse

På Skorpeskolen arbejder vi med at sikre, at eleverne aktivt anvender læseforståelsesstrategier før, under og efter læsning. Det kunne eksempelvis bestå af følgende elementer:

Før læsning:

- Formuler et eller flere læseformål.
- Hvilken teksttype/genre er teksten.
- Afklaring af svære ord/begreber i teksten.
- Hvilken læseteknik skal bruges.
- Valg af notatteknik.
- Hvem er afsender af teksten.
- Forventninger ud fra titel, billeder, grafik mm.

Under læsning:

- Brug din notatteknik.
- Brug læseteknikken.
- Stop efter hvert afsnit og lav et tankeresume for dig selv.
- Se billeder af det læste som en indre film.
- Stil spørgsmål til du ikke forstår. Spørgsmålene kan både være rettet mod indhold eller fagord.

Efter læsning:

- Skriv et kort resumé at det læste.
- Tjek om formålet med læsningen blev opfyldt.
- Vurder tekstens troværdighed og kvalitet.
- Præsentation og formidling af indholdet.

4. Læseteknikker

På Skorpeskolen underviser vi eleverne i forskellige læseteknikker som fx orienteringslæsning, punktlæsning, skimmelæsning, nærlæsning, indholdslæsning og fragmentlæsning (særligt på nettet). Målet er, at eleverne kan vælge den mest hensigtsmæssige læseteknik i forhold til det læseformål, de har.

5. Notatteknikker

På Skorpeskolen skal eleverne lære forskellige metoder til at organisere deres noter. De skal kunne anvende notatteknikker, som fx mindmap, tidslinje, kolonne-notat og VØL-modellen. Notatteknikker kan hjælpe med at støtte hukommelsen, fastholde koncentration og opmærksomhed, bearbejde stoffet, træne brugen af fagtermer samt give overblik og forstå sammenhænge.

Eleverne skal tage notater i mange forskellige læringsituationer, fx når de lytter til læreroplæg, læser fagtekster eller ser en dokumentar. Derfor skal de lære at tilpasse notateknikken til situationen eller formålet. Det er vigtigt, at eleven på forhånd har afklaret, hvad der skal indsamles information om. Et tydeligt formål hjælper dem med at skelne mellem væsentlig og uvæsentlig information. Målet er, at eleverne i de store klasser selv kan vælge den mest hensigtsmæssige notatteknik.

6. Kildekritisk læsning og søgning på nettet

På Skorpeskolen skal eleverne i løbet af deres skoletid lære at søge målrettet og kildekritisk efter information på nettet. I dag vil børn og unge oftest starte en opgaveløsning med at søge efter viden og information på nettet, og søgning på internettet er i dag blevet en fast del af nogle af de afsluttende skriftlige prøver i 9. klasse. At finde informationer på nettet kræver, at man er særlig opmærksom på afsenderens troværdighed, forudsætninger og mål, da alle jo let kan lave en webside.

Derudover skal eleverne kunne vurdere websidens egnethed i forhold til deres søgemål, dvs. overveje om siden har de informationer, de søger efter, og om de overhovedet kan læse og forstå teksten på siden. Undervisningen skal give eleverne enkle og brugbare søgestrategier. Det betyder, at eleverne efter endt skolegang skal kunne opstille et søgeformål og udarbejde søgeord. De skal kunne læse, vurdere og udvælge søgeresultatsider (fragmentlæsning) og vurdere afsenderens troværdighed, forudsætninger og mål. Og endelig skal de kunne finde frem til de eftersøgte informationer samt udarbejde en kildeliste til deres egne tekster.

7. Skrivelyst

På Skorpeskolen vil vi gerne styrke elevernes skrivelyst ved at sætte skrivningen ind i motiverende og autentiske sammenhænge. Det er fx motiverende, når ens tekster skal læses af andre eller bruges i verdenen omkring en. Derfor tilstræber vi, at eleverne skal prøve at "udgive" deres egne tekster i motiverende og autentiske sammenhænge. Dette kunne eksempelvis ske ved brug af elevernes egne tekster i undervisningen, at skrive sig selv frem gennem æstetiske og fiktive tekster. Eleverne kunne udgive novelle-, digt- og essaysamlinger digitalt eller analogt, eller måske skrive læserbreve eller debatindlæg til medierne. Det kunne også ske ved at eleverne prøvede at påvirke deres omgivelser positivt gennem blogindlæg, kommentarer eller andre input til vedkommende emner og dilemmaer på de sociale medier. Og endelig ved at udstille elevernes tekster eller dele af dem.